

A csodák konvergálnak Cinnabarban

(ismét egy örökkévaló város az Idő peremén is túlról)

Edward Bryant 1945-ben született, a hetvenes években, a nyugati sci-fi újbóli fellendülése idején bontakozott ki a karrierje. (Hasonlóan az Opusban korábban bemutatott Tanith Lee-hez.) 2017-ben hunyt el. Nem a regény volt a fő műfaja, ám rövidebb prózái a zsáner kiemelkedő alkotói közé emelték, számos alkalommal jelölték a legnagyobb sci-fi díjakra, a Nebulát kétszer sikerült elnyernie. Bryant, míg hivatásos íróvá vált, sok mindennel foglalkozott, volt lemezlovas, rádiós hírszerkesztő, még tanárként is dolgozott rövid ideig. A kritikusok szerint munkáira mentora, Harlan Ellison volt először hatással, ám egész pályafutását tekintve J. G. Ballard és Cordwainer Smith befolyása mutatható ki leginkább. (Utóbbiak a kritikusnál jó pontnak számítanak.)

Legjobb munkájának, közfelkiáltással, a Cinnabar című novelláskötetet tartják. Bryant a rövidebb sztorik mestere, ez a műve is nyolc lazán összefüggő novellából és kisregényből áll. Bár nem beszélhetünk komplett regényről, az elbeszéléseket összefűzi a közös helyszín, illetve a karakterek is átfedik a novellákat. Ez a szerkezet nem volt meglepő a zsáner korai műveiben, bizonyítva, hogy a pulp-magazinok oldalairól nőtt ki, ahol adott volt a terjedelem, a negyvenes-ötvenes évek számos remekműve ilyen sorozat: Ray Bradbury: Marsbéli krónikák, A tetovált ember, Clifford D. Simak: A város, Henry Kuttner: Mutáns, de kisregényekből állt össze Asimov világhírű Alapítvány trilógiája és Ted Sturgeon :Több mint emberi című műremeke is. A hetvenes évek konjunktúrájában viszont már a regényeké – ha nem is túl terjedelmes, úgynevezett „DAW Books” méretűeké – a főszerep. (Az elmúlt évtizedek „sorozatitízes” íróinak megalomániás, ezer oldalnál is többre rúgó gyűjteményeiről most ne beszéljünk.) Bryant novellafüzére angolszász nyelvterületen az egyik utolsó ilyen sikeres vállalkozásnak számít, ma már a klasszikusok közé sorolják.

Emlékezetesen nyit az első novella: *„Egy poros út haladt a sivatagi szél által kivágott dombok között, a kiszáradt patakványakon keresztül, összecsúszva a szürkészöld bokros aljnövényzettel. Egyenesen, mindig a látótávolságon belül futott. Az út mellett vasúti töltés emelkedett, de a vonatok évszázadokkal korábban megálltak, s a síneket gyomnövény nőtte be. A jelvezetékek közt a szél atonális scherzót fúj, de ritkán jött valaki, aki hallhatta. A város felé sorakoztak az útszélén hagyott járművek csupasz fémvázai. Aztán zöldövezet következett, mérföldnyi fákkal teli élő szalag, majd nyírt fűvű rétek,*

amiket a csendesen suhanó gépezetek folyamatosan karbantartottak, a szerelmek és a természet kedvelői néha meglátogatták ezt a sávot. Végül *Cinnabar* városa, üvegtoronyok és fémfalak tülekedése a vörös sziklák tetején. A sziklák lábánál törmelékmező, *majd egy keskeny strandszakasz, ami a tengerig terjeszkedik. A sivatag. A zöldövezet. A város. A tenger. Ez volt a világ – nem sokkal több.* E látomásos sorok egyébként keretbe foglalják a könyvet, némi módosítással, de erről később.

Cinnabar egy moorcocki értelemben vett „időn kívüli város”. Olyan település, ahol az abszurd is normális, a lehetetlen hétköznapivá válik, egyfajta metszete a belső és külső valóságnak, térben és időben mindentől távol van, mégis akadnak pontok a világmindenségben, ahonnan elérhető. J. L. Borges *Alef* című novellájában van egy kivételes hely, ahol minden, ami a földön történik, látható és megfigyelhető, Cinnabar ennek az analízisnek kozmikus méretűvé tágult változata. Maga a név is szimbólumot sejtet, a cinóber, angolul vermilion, egy szívós anyag, higany-szulfid, világos vörös színű, az emberiség legősibb kultúrái is használták, ezzel színezték a pecsétviaszt, a címertanban a cinóber vöröse önálló heraldikai szín. A nyugati alkimisták nagy becsben tartották, a távol-keleti bölcseletben egyfajta belső tégelyt szimbolizál, ami a jint és jangot egyesíti, ami tükröződik a címében is, de az olvasó csak nagy sokára fedezi fel a mélyebb jelentését. A városban az idő folyama többdimenziós örvényt kelt, ezért nehéz betájolni, hogy Cinnabar mindennek a közepe, esetleg a vége: az „utolsó várkastély”. Maga a település is számos alternatívát kínál, ám ezek többsége inkább elterelésnek tűnik. Ez talán a szerző kikacsintása a hatvanas-hetvenes évek szépirodalmi mozgalmaira, jelesül a filozofikus antiregényekre, ahol a valóság elvesztése titokban zajlik, s mindent lassú elnyeléssel fenyeget az entrópia. De a szürke káoszhoz épp az ellentéte Cinnabar, a sokszínűség ünnepe.

A novellák sorrendbe állítva a következők: *The Road to Cinnabar, Jade Blue, Gray Maters, The Legend of Cougar Lou Landis, Hayes and the Heterogyne, Years Later, Sharking Down, Brain Terminal*. A szereplők a legkülönbözőbb karakterek: Turmaline Hayes egy pornósztrár a médiából, Timnah Obregon eszement, ám zseniális tudós, Jade Blue, aki valójában nősténymacska, hibrid (kihallani Cordwainer Smith dorombolását...), egy őskori cápa (a *Megalodon* fajtából) név szerint Sidhe, Cogar Lou Landis akiről a „fehérmájú nő-szobrát” lehetne megformázni, a poligámia csúcsán ezernyi férjjel, végül, de nem utoljára Terminx számítógép, a hipochonder mesterséges intelligencia...

Bár a történetfűzérben felsejlik a linearitás is, a költői leírások és hallucinációk kaleidoszkópja erős képzeletet és a lektúr műhöz képest szokatlanul nagy intuíciós képességet követel az olvasótól. A szerző sűrített prózája se könnyíti meg a dolgot, az első hat történetet kissé szét is aprózza, bár az író igyekszik feldobni a korszellemhez hű buja erotikával, vagy akár némi darabolós gyilkossággal is az egyik rövid sztori fináléjában. A szexjeleneteken igazából nem lepődünk meg,

hisz a városban valójában mindenki ősoleg, csak fiatal testben él, nincsenek gát-
lások, rég kivestek a morálból, nehéz igazi újdonságot kieszelni a végtelennek
tűnő szabadidő elütésére. Egyébként a fentebb említett bizarr szereposztás nem
válík zavaróvá, mert a könyv legalább annyira a paradox városról szól, mint a
karakterekről. Aki meg akarja érteni a hősök indítékait, annak előbb a várost kell
megérteni.

*

A befejező elbeszélés, a *Brain Terminal* egyfajta összegzése a könyvben sorjázó
történeteknek. Utoljára összegyűjti a szereplőket a pornócsillagtól a kissé habókos
tudósig, mert el kell jutniuk a titokzatos városközpontba. Terminx, a Cinnabart
mindenhatóként irányító számítógép – újólá – megzavarodott, öngyilkosságot
forgat az agyi áramköreiben, ám ha ez bekövetkezik, a halhatatlannak tűnő vá-
ros most véglegesen megsemmisül... A városközpontba nehezebb eljutni, mint az
összegyűlt, színes társaság gondolta, a tér és idő ellenük fordul minden próbálko-
zásuk alkalmával, az útjuk során egyre több kérdés merül fel a karakterekben, sa-
ját és Cinnabar létezésének értelméről. Végül elérnek a Központba, ahol Terminx
mint fekete, hatalmas tojás trónol egy oszlopon, a teremben egy mesterségesen
generált fekete lyuk csalogatja a furcsa gépintelligenciát. Obregonnal való utolsó
párbeszédéből kiderül, szó sincs arról, hogy megbolondult volna: elhagyni készül
Cinnabart és lakóit, a szingularitáson át egy másik, általa kreált kibernetikus uni-
verzumba. A tudós le akarja beszélni a végzetes tervről, mert el fog pusztulni a
város az irányítása nélkül, ám Terminx szerint Cinnabar meg volt őelőtte is, és
meg lesz utána is.

Konrad Lorenz *A civilizált emberiség nyolc halálos bűne* című remek értekezésé-
ben olvasni: „Az, hogy a kellemetlenségeket egyre kevésbé vagyunk képesek eltűn-
ni, az emberi életnek a természet által elrendelt csúcsait és mélységeit mesterségesen elegyengetett
síksággá változtatja, a nagyszabású hullámhegyekből és -völgyekből alig észlelhető fodro-
zódást, a fényből és árnyékból unalmas szürkeséget, egyszóval halálos unalmat teremt. Ez
az „érzelmi fagyhalál” különösen azokat az örömeket és fájdalmakat fenyegeti, melyek tár-
sas kapcsolatainkat – házastársunkhoz, gyermekeinkhez, szüleinkhez, barátainkhoz való
kötődésünket – jellemzik.” (Helikon kiadó, fordító Gellért Katalin)

A Cinnabar írója meghagy egy résnyi menekülési utat a novellafüzér szereplő-
inek. A könyv kezdő sorait ismétli meg Bryant a befejezésben; amíg a mű elején
egy örökkévaló, de mozdulatlanságra ítélt társadalom felé haladnak halhatatlan-
ságukban közönyössé vált hőseink, most egy változó, a túléléséhez az egyén és
közösség felelősségét és a cselekvését szükségesnek elfogadó karakterek közeled-
nek. S ahogy az utolsó mondata leszögezi: „Cinnabar, a haldokló város vár rájuk.”